

Herstel van de relatie tussen gemeente en bewoners

Joke van der Zwaard namens Aktiegroep Oude Westen.

Aktiegroep Oude Westen komt voort uit de Stadsvernieuwing van de jaren '70 en '80, toen bewonersvertegenwoordigers en gemandateerde ambtenaren samen beslissingen namen over de huizen, voorzieningen en inrichting van de wijk. Ze hadden allebei 1 stem. Bewoners hadden eigen technische en sociale professionele ondersteuning.

In 1994 ontmantelde de gemeente deze democratische infrastructuur omdat de wijk af zou zijn. Daarna namen gemeente en woningcorporatie de besluiten. Als bevestiging van dit top down-beleid schrapte wethouder Eerdmans in 2014 de subsidie voor huisvesting en professionele ondersteuning van de bewonersorganisaties.

Aktiegroep Oude Westen heeft dit afbraakbeleid overleefd, omdat zij een netwerkorganisatie van bewonersinitiatieven is.¹ Desondanks staan de bewoners compleet buiten spel bij beslissingen over woningen en wijkvoorzieningen.

En dat is een probleem, zo stelde onder andere de evaluatiecommissie van het NPRZ vast. *“De gemeente Rotterdam verliest geregeld het bewonersbelang uit het oog.(...) De menselijke maat moet terug in de stadsvernieuwing. (...) Er moet een nieuw bondgenootschap met bewoners komen.”*²

Het vorige gemeentebestuur leek zich die kritiek aan te trekken. In een collegebrief van 2021 werd *“Stadsvernieuwing 2.0”* aangekondigd. *“Waarbij samen met bewoners wordt opgetrokken om de broodnodige vernieuwing in Rotterdam samen vorm te geven”*.

U snapt dat ons dat als muziek in de oren klonk. We hadden dan ook hoge verwachtingen van de nieuwe Woonvisie.

Maar helaas. Zeggenschap is een vergeten hoofdstuk in dit concept. We vonden een paar vage zinnen over *“een continue dialoog met de belangrijkste partijen.”* En vaak: *“Dat werken we de komende periode verder uit.”*

Volgens ons kan de gemeente het daar na 3 jaar echt niet bij laten als zij het vertrouwen van Rotterdammers wil terugwinnen. We doen daarom een beroep op u gemeenteraadsleden om deze Woonvisie aan te vullen met een krachtige en concrete paragraaf over zeggenschap van bewoners. Om u te helpen, zetten wij de belangrijkste principes op een rij. Inzichten uit het Stadslab Zeggenschap Bewoners van Recht op de Stad en AIR, waaraan Aktiegroep Oude Westen deelnam.³

1. **Zeggenschap van bewoners moet bij het begin beginnen:** dus bij het bepalen van de agenda, niet pas als er een plan ligt. De Woonvisietekst suggereert dat alleen de gemeente en woningcorporaties het belang van de toekomstige bewoners kunnen behartigen. Heus, bewoners zijn in staat om vooruit te denken. Dat deden we 50 jaar geleden ook.
2. **Het werk is in de wijk.** Daar kan zeggenschap van bewoners meer worden dan vergaderingen met de usual suspects. We zien in de praktijk een voorzichtige draai in die richting. De Woonvisie moet hierin concreter en ambitieuzer zijn, inclusief de bijbehoren financiën.

3. Om een gelijkwaardige partner te zijn bij het maken van toekomstplannen voor de wijk en om te zorgen voor een breed draagvlak is **onafhankelijke professionele ondersteuning** van bewoners onontbeerlijk. Maak daarvoor structureel budget vrij.
4. Een andere basisvoorwaarde is een **sociaal-fysieke infrastructuur van plekken waar diverse groepen bewoners elkaar kunnen tegenkomen**, en waar professionals naar toe kunnen gaan om met groepen bewoners te praten. In de Woonvisietekst wordt erkend dat het gemeentelijk beleid een sociale kaalslag in de wijken heeft veroorzaakt. Leg in de Woonvisie vast dat per wijk met bewoners overlegd gaat worden welk herstel minimaal nodig zijn.
5. **Een wijk is geen project. Zeggenschap vereist continuïteit**, zoals ook in de Woonvisie staat. Om dat te realiseren hebben bewoners een eigen pand en eigen communicatiemiddelen nodig. Om tot uitwisseling van ervaringen en verdieping van standpunten en oplossingen te komen.⁴ En om zelf initiatieven te nemen richting gemeente en andere instanties.
6. Tijdens een werksessie van het Stadslab Zeggenschap bekende een ambtenaar: *“We bekijken databestanden en mailen teksten naar elkaar, zo zijn we gewend om beleid te maken. Met bewoners overleggen zit niet meer in ons systeem.”* Ambtenaren zullen dus omgeschoold moeten worden tot **gekwalficeerde nieuwsgierige professionals** die in staat zijn om lokale capaciteiten en vragen in kaart te brengen en mee te nemen in de ontwikkeling van beleid.

Tenslotte wil ik nog een laatste woord zeggen als ontwikkelingspsycholoog, want dat ben ik ook. De afgelopen 30 jaar heeft de gemeente bewoners behandeld als onmondige kinderen en lastige pubers. De rekening voor deze vernederende benadering was: boze buurtbewoners en een dramatisch lage opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen, met name in de wijken waarin de bewoners ook nog eens weggezet worden als ongewenste kinderen.⁵ In de nieuwe Woonvisie kunt u de voorwaarden vastleggen voor de groei van een volwassen relatie tussen gemeente en bewoners. Grijp die kans.

¹ Aan de Aktiegroep gelieerde bewonersinitiatieven zijn o.a. Ruilwinkel, wijktuin, Leeszaal Rotterdam West, Jeugdbieb West, Tuin de Bajonet, Mooi Mariadek, Duurzaamheidswerkplaats, Energiecoöperatie, Krachtvrouwen Oude Westen, Singphony, Oude Westen-tv, buurtkrant Oude Westen.

² <https://www.nprz.nl/over-nprz/onze-documenten/midterm-nprz-tot-hier-en-nu-verder>. Zie daarin Pijler Wonen. Vergelijkbare kritiek kwam van de Rotterdamse Rekenkamer en van het bewonersplatform Recht op de Stad.

³ Andere uitgenodigde deelnemers waren bewoners, professionals en ambtenaren betrokken bij: Mathenesse aan de Maas, Violier-Rozemarijnstraat in Bloemhof, Fazantstraat in Carnisse en Gijzingflats in Bospolder Tussendijken.

Zie voor de complete tekst over de resultaten van het Stadslab Zeggenschap Bewoners: <https://rechttopdestad.nl/25-september-stadsgesprek-zeggenschap/>

⁴ De maandelijkse Buurtkrant Oude Westen gaat haar 55^e jaargang in. Daar zijn we trots op. Tegelijkertijd is het treurig dat Aktiegroep Oude Westen al tien jaar tijd moet besteden aan de strijd voor het behoud van haar huisvesting.

⁵ Volgens de filosoof Avishai Margalit in 'De fatsoenlijke samenleving' (2001) is sprake van institutionele vernedering als maatregelen/omstandigheden burgers gegronde redenen geven om zich vernederd te voelen, dat wil zeggen om zich geschaad te voelen in hun zelfrespect.